

Skanska Norge Konsernpensjonskasse

Org. Nr. 971510110

Årsberetning 2018

- **Styrets beretning**
- **Regnskap**
- **Balanse**
- **Endringer i egenkapital**
- **Kontantstrømsanalyse**
- **Noter**
- **Revisjonsberetning**
- **Aktuarsberetning**

SKANSKA NORGE KONSERNPENSJONSKASSE

STYRETS BERETNING FOR 2018

1. Pensjonskassen

Skanska Norge Konsernpensjonskasse er en pensjonskasse for Skanska Norge AS og følgende konsernselskaper: Utleiecompagniet AS, Skanska Eiendomsutvikling AS, Acusto AS, Skanska Industrial Solutions AS, Entreprenørservice AS, Skanska Husfabrikken AS, Skanska Commercial Development Norway AS og Vassbakk & Stol AS.

Pensjonskassen har kontor i Skanskas lokaler i Lakkegata 53, 0187 Oslo.

Pensjonskassen tilbyr ytelsesordning med avtalt alders- og uførepensjon for alle medlemsbedrifter. Flere av bedriftene har i tillegg avtale om ektefelle-, samboer- og barnepensjon. Alders-, ektefelle- og samboerpensjon er med fripoliseopptjening.

På grunn av lovendring ble uførepensjonen endret 1. januar 2017, og fra samme tidspunkt opphørte fripoliseopptjeningen. Det ble samtidig utstedt fripoliser til alle ansatte for å ivareta de opptjente uførerrettigheter.

En tilsvarende endring ble innført for barnepensjon fra 1. august 2017, med tilhørende utstedelse av fripoliser.

Fra januar 2014 har pensjonskassen forvaltet egne fripoliser.

Ordningen ble lukket for nye medlemmer fra og med 1. august 2017.

Pensjonskassen tilbyr i tillegg en innskuddsordning for medlemmer som fortsetter å jobbe etter fylte 67 år, og som har full opptjening på 30 år i ytelsesordningen ved opptjeningsalder 67 år eller senere. Årlig innskudd er på 2 % av lønn mellom 1 og 12 G, og den garanterte avkastning er 0 %. Forvaltningen er felles med midlene i ytelsesordningen.

Medlemmer uten full opptjening ved 67 år fortsetter sin opptjening i ytelsesordningen, men maksimalt til fylte 70 år, som er aldersgrensen i Skanska-konsernet.

2. Styret

Styret har i 2018 bestått av:

Jon Erling Bjørgan	Styreleder
Linda Kayser	Nestleder
Jan Åhlander	Styremedlem
Berit Mørck	Styremedlem (eksternt medlem)
Frank Heine Jensen	Styremedlem (HTU)
Mona Hegge	Styremedlem (SKAFF)
Leonard Hovde	Varamedlem (SKAFF)
Jan Åge Vik	Varamedlem (HTU)

Styremedlemmene Bjørgan, Kayser Åhlander og Mørck er oppnevnt av Skanska Norge AS, mens Jensen, Hegge, Hovden og Vik er valgt av medlemmene.

Styret bekrefter at årets regnskap er avgitt under forutsetning om fortsatt drift, og at grunnlaget for dette er til stede.

3. Styremøter

Det er avholdt fem ordinære og to ekstraordinære styremøter.

Aktuar har møtt på fire av styremøtene. Revisor har møtt på ett. Pensjonskassens regnskapsfører har møtt på det styremøtet som behandlet helårsregnskapet.

4. Administrasjon og avtaleforhold

Pensjonskassen har i 2018 hatt avtale om kjøp av følgende administrative tjenester:

- Daglig ledelse av pensjonskassen. Skanska Norge AS
- Ansvarhavende aktuar, system, supporttjenester og utbetaling av pensjoner. Eikos AS
- Regnskapsførsel. Skanska AS
- Administrativt arbeid vedrørende medlemmer og pensjonister. Skanska Norge AS
- Investeringsrådgivning. Grieg Investor

Ansvarshavende aktuar frem til og med 31. mars 2018 var Storebrand Pensjonstjenester AS, ved aktuar Espen Nordberg. Eikos AS, ved aktuar Svein Hestnes, overtok ansvaret som ansvarshavende aktuar den 1. april 2018. Eikos sitt administrasjonssystem Njord benyttes til medlemservice.

Pensjonskassens revisor er EY, ved Knut Aker.

Finn Erik Bjerke overtok som daglig leder etter Lars Graham den 1. november 2018.

5. Forsikringsteknisk oppgjør

Pensjonskassen bruker tariff K2013, og premiereserven er fullt oppreservert for både aktiv-, pensjonist- og fripolisebestanden. Den garanterte renten er nå 2,81% (2,88%).

Medlemsbestanden per	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016	Endring i 2018
Sum antall medlemmer	5 758	5 904	5 862	-146
Aktive medlemmer	2 514	2 784	3 337	-270
Uførepensjonister	279	295	315	-16
Alderspensjonister	884	932	880	-48
Fleksible pensjonister	290	214	192	76
Ektefellepensjonister	278	270	268	8
Samboerpensjonister	7	6	5	1
Barnepensjonister	26	30	33	-4
Sum Pensjonister	1 764	1 747	1 693	17
Fripoliser fratrådte medlemmer	1 480	1 373	837	107
Fripoliser pga. planendringer	0	3 337	0	

Pensjonskassens risikoresultat for 2018 er NOK 13,8 mill (NOK 11,7 mill), og skyldes hovedsakelig et godt utføreresultat.

Utviklingen i risikoresultat (NOK mill.)	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
Død	5,0	2,3	3,7	1,2
Uførhet	14,6	12,1	3,2	4,0
Opplevelse	-4,3	2,9	-3,5	1,3
IBNS	-1,3	-5,4		
Reassuranse	-0,2	-0,2	- 0.2	-0.2
Risikoresultat	13,8	11,7	3,2	6,3

Pensjonskassens renteresultat for 2018 er NOK 33,7 mill (NOK 35,3 mill).

6. Pensjonskassens kapitalforvaltning

Pensjonskassens aktiva er delt i en portefølje tilhørende kundene (kollektivporteføljen) og en portefølje tilhørende selskapet (selskapsporteføljen). Styret har fulgt opp i henhold til kravet om forsvarlig kapitalforvaltning og porteføljene har vært løpende vurdert og tilpasset i henhold til vedtatt Strategi for kapitalforvaltning.

Finansutvalgets medlemmer er Øistein Medlien fra Grieg Investor AS, Finn Erik Bjerke, Jon Erling Bjørgan og Anton Rantaeskola (Skanska Trean Pensionsstiftelse).

Styret har i løpet av året gjennomgått Strategi for kapitalforvaltning, og denne ble vedtatt videreført med kun mindre endringer. Lovens krav om kapitaldekning har vært oppfylt med god margin.

De internasjonale aksjemarkeder var i 2018 svake. Året startet godt med en positiv utvikling i porteføljen. I september spredde usikkerheten seg i finansmarkedene og resten av året var markedet svakt og urolig. 2018 endte derfor med en reduksjon i kursreguleringsfondet på NOK 136 mill. (+250 mill). Svak kronkurs førte til et realisert valutatap på valutasikringen i kollektivporteføljen på NOK 4,5 mill, og et valutatap i selskapsporteføljen på NOK 3,9 mill.

Verdijustert avkastning på kollektivporteføljen i 2018 ble -0,66 % (10,23%).

Verdijustert avkastning på selskapsporteføljen i 2018 ble 3,56 % (16,92%).

Etter fradrag av urealisert verdiendring og garantert avkastning ble renteresultatet NOK 33,7 mill (35,3 mill.). Den bokførte avkastningen ble 2,6 % (4,23 %).

Styret har i begrenset grad valgt å realisere kursgevinster, men har i stedet prioritert å bygge kursreserver. Det avsettes NOK 7 mill. til tilleggsavsetninger for i større grad å kunne dekke eventuelt negativt renteresultat.

Pensjonskassens midler var ved årsskiftet plassert i følgende aktivaklasser:

Investeringer (NOK mill)	2018	Allokering	2017	Allokering
Norsk aksjer	679,4	14,4 %	691,9	14,7 %
Utenlandske aksjer	1 228,7	26,0 %	1 294,6	27,3 %
Eiendom / Infrastruktur	800,5	16,9 %	766,1	16,3 %
Norske rentebærende	891,5	18,1 %	916,6	19,4 %
Utenlandske rentebærende	1 124,3	23,8 %	1 039,9	22,1 %
Kontanter	44,2	0,8 %		
Sum totalportefølje	4 768,6	100 %	4 719,3	100 %

Stresstestutfallet har i hele 2018 vært godt under de nivåer som tilsier at styret skal vurdere tiltak. Finanstilsynets krav om risikobasert tilsyn har vært gjennomført med følgende resultater:

NOK mill.		31.12.2018	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015
Solvensmargin	Kapital	519	494	489	580
	Lovkrav	126	125	119	110
	Solvensdekning	412,7 %	395,0 %	409,5%	526,3 %
Stresstest II	Bufferkapital	1 366	1 341	1 107	855
	Samlet tap	573	578	523	462
	Utnyttelse	42 %	43 %	49 %	54 %
Stresstest I	Bufferkapital	1 290	1 273	1 031	906
	Samlet tap	1 144	1 340	1 104	996
	Utnyttelse	89 %	105 %	111 %	110 %

Kapitalforvaltningen følges opp basert på månedsrapporter sammenstilt av Grieg Investor AS.

7. Risikovurderinger

Pensjonskassen er utsatt for finansiell risiko i form av markedsrisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko. Kapitalforvaltningen styrer mot å oppnå høyest mulig langsiktig avkastning på pensjonskassens midler innenfor de rammer investeringsstrategien gir for risikoeksponering. Styret er opptatt av å redusere risiko ved å diversifisere porteføljen. De enkelte risiki er inngående beskrevet i egen note.

Styret er av den oppfatning at pensjonskassens risikobærende evne står godt i forhold til investert portefølje.

8. Årsoppgjørdisposisjoner

Disponering av rente- og risikoresultat

(NOK)	Renteresultat	Risikoresultat	Totalt
	33 730 904	13 849 587	47 580 491
Til Premiefond	11 345 101	2 818 546	14 163 647
Til Pensjonistenes Overskuddsfond	9 451 715	3 512 416	12 964 131
Til Reguleringsfond Uførepensjon	31 936	0	31 936
Til Fripolise/Pensjonskapital/IBNS	4 594 097	6 937 380	11 531 477
Til Tilleggsavsetninger	6 999 781	0	6 999 781
SUM fordeling	32 422 631	13 268 342	45 690 973
Til Risikoutjevningfond	213 589	0	213 589
Til Egenkapital	1 094 685	581 245	1 675 929
Totalt	33 730 904	13 849 587	47 580 491

9. Disponering av resultat etter skatt

(NOK 1000)	2018	2017
Teknisk resultat før disponering	65 029	56 061
Tilleggsavsetninger	-7 000	-10 000
Disponering til kontraktene	-38 691	-35 969
Teknisk resultat etter disponering	19 338	10 092
Resultat ikke teknisk regnskap	27 501	57 855
Skatt	-8 833	8 455
Totalresultat	38 006	76 402
Som disponeres slik:		
Fra/Til egenkapitalen	15 006	241
Til risikoutjevningfond	213	178
Til fond for urealiserte gevinster	-7 213	45 983
Avsatt til utbytte	30 000	30 000

10. Andre forhold

Konsesjon

Pensjonskassen har konsesjon, gitt i brev fra Finanstilsynet av 15. april 2008. Gjeldende vedtekter er fra november 2017.

Ansatte

Pensjonskassen har ingen fast ansatte, og kjøper økonomisk/administrative tjenester i hovedsak fra Skanska Norge AS.

Likestilling

Pensjonskassens styre består av seks medlemmer hvorav tre er kvinner. Pensjonskassen er bevisst på de samfunnsmessige forventninger om tiltak for å fremme likestilling i styret.

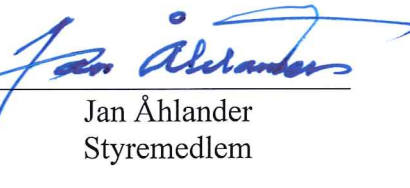

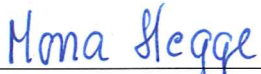
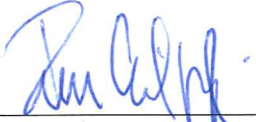
Miljø

Det ytre miljø påvirkes ikke av driften og pensjonskassen har ingen forsknings- eller utviklingsaktiviteter.

Diskriminering

Styret er bevisst på at ingen skal diskrimineres på grunn av kjønn, hudfarge, religion, legning eller alder.

Oslo 21. mars 2019

 Jon Erling Bjørgan Styreleder	 Linda Kayser Nestleder	 Jan Åhlander Styremedlem
 Frank Heine Jensen Styremedlem	 Berit Mørck Styremedlem	 Mona Hegge Styremedlem
 Finn Erik Bjerke Daglig leder		

Skanska Norge konsernpensjonskasse

TEKNISK REGNSKAP		2018	2017	
1.0	Premieinntekter			
	Note			
1.1	Forfalte premier, brutto	1	270 018 035	265 930 181
1.2	Avgitte gjenforsikringspremier	2	-196 854	-206 662
	Sum premieinntekter		269 821 181	265 723 519
2.0	Nettoinntekter fra investeringer koll.port.			
2.1	Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	3	10 888 407	3 287 573
2.2	Renter og utbytte på finansielle eiendeler	4	53 691 674	52 029 859
2.2.1	Netto driftsinntekter fra eiendomsfond	26	10 778 415	10 982 586
2.4	Verdiendringer på investeringer	5	-136 327 681	250 507 982
2.4.1	Verdiendringer på eiendomsfond	26	5 322 226	7 551 109
2.4.2	Verdiendring K/S selskap	25	587 839	4 640 069
2.5	Realisert gevinst og tap på investeringer	4	46 235 154	42 245 731
	Sum netto resultat fra investeringer i kollektivporteføljen		-8 823 966	371 244 910
5.0	Pensjoner			
5.1	Pensjoner	6	-96 302 431	-84 934 031
5.2	Overføring av premiereserve og tilleggsavsetn til andre forsikringselskaper/kasser	6	-1 292 644	-6 277 142
	Sum pensjoner		-97 595 076	-91 211 173
6.0	Resultatførte endr. i forsikr.forpliktelser - kontraktsfastsatte			
6.1	Til/fra premiereserve, brutto	8	-207 572 613	-218 527 117
6.2	Endring i tilleggsavsetninger	8	-6 818 003	-9 786 069
6.3	Endring i kursreguleringsfond	5	136 327 681	-250 507 982
6.4	Endring i premiefond, innskuddsfond og pensj. overskuddsfond	9	-1 499 834	-248 244
	Sum resultatførte endr. i forsikr.forpl. - kontraktsfastsatte		-79 562 769	-479 069 412
8.0	Midler tilordnet forsikr.kontraktene - kontraktsfastsatte forpl.			
8.1	Overskudd på avkastningsresultatet	10	-25 422 850	-24 253 460
8.2	Risikoresultatet tilordnet forsikringskontraktene	10	-13 268 342	-11 716 274
8.3	Annen tilordning av overskudd	10		-
	Sum midler tilordnet forsikr.kontraktene		-38 691 192	-35 969 734
9.0	Forsikringsrelaterte driftskostnader			
9.1	Forvaltningskostnader		-12 251 921	-12 653 492
9.2	Forsikringsrelaterte adm.kostnader	11	-13 385 545	-7 869 353
	Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		-25 637 466	-20 522 844
10.0	Andre forsikringsrelaterte kostnader		-172 259	-103 645
11.0	RESULTAT AV TEKNISK REGNSKAP		19 338 455	10 091 621

Skanska Norge Konsernpensjonskasse

RESULTAT

IKKE TEKNISK REGNSKAP

	Note	2018	2017
12.0 Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
12.1 Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	12	31 874 014	14 464 367
12.2 Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	12	2 359 441	1 858 694
12.4 Nedskrivning på investeringer		-	-
12.4 Verdiendringer på investeringer	14	-7 213 296	45 983 093
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	13	1 703 160	-3 201 023
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		28 723 318	59 105 131
13.0 Andre inntekter			
14.0 Forvaltningskostnader og andre kostnader vedr. selskapsport			
14.1 Forvaltningskostnader		-1 428 784	-1 464 276
14.2 Andre kostnader		206 781	214 877
15.0 Resultat av ikke-teknisk regnskap		27 501 315	57 855 731
16.0 Resultat før skattekostnad		46 839 770	67 947 352
17.0 Skattekostnader	15	-8 833 390	8 455 246
18.0 Resultat før andre inntekter og kostnader		38 006 380	76 402 598
19.0 Andre inntekter og kostnader			
19.1 Verdireguleringer - eiendom, anlegg og utstyr			
19.2 Verdireguleringer - immatr.eiendeler			
19.3 Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte p.ordninger			
19.4 Valutakursdifferanser fra utenlansk virksomhet			
19.5 Gevinster og tap på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg			
19.6 Effektiv andel av gevinster og tap på sikringsinstrumenter			
19.7 Andel av andre res.komponenter ved anvendelse av EK metoden			
19.8 Inntekter/kostn. vedr. anleggsmidler klassifisert som holdt for salg			
19.10 Skatt på andre res.komponenter			
20.0 TOTALRESULTAT		38 006 380	76 402 598
Disponering av overskudd			
Til/fra risikoutjevningfond		213 589	178 231
Til/fra annen egenkapital		15 006 087	241 274
Fond for urealiserte gevinster		-7 213 296	45 983 093
Avsatt til utbytte		30 000 000	30 000 000

Skanska Norge konsernpensjonskasse

BALANSE Selskapsporteføljen			31.12.2018	31.12.2017
EIENDELER		Note		
1.0	Immatrielle eiendeler			
2.2	Investeringer			
2.2.1	Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede og felleskontrollerte foretak	16	188 420 420	184 446 854
2.2.2	Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	17	117 881 806	124 040 490
2.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
2.4.1	Aksjer og andeler	18	265 962 283	282 582 662
2.4.2	Rentebærende papirer	18	36 856 842	36 392 209
2.4.5	Andre finansielle eiendeler	20	16 131 950	8 162 690
	Sum finansielle eiendeler		318 951 075	327 137 560
	Sum investeringer		625 253 301	635 624 904
3.2	Fordringer	21	20 296 416	11 647 523
4.2	Andre eiendeler			
5.0	Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter		-	-
	SUM EIENDELER i Selskapsporteføljen		645 549 718	647 272 431

BALANSE Kundeporteføljen				
EIENDELER		Note		
6.0	Investeringer			
6.2.1	Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede og felleskontrollerte foretak	16	93 340 536	122 688 525
6.2.2	Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	17	80 912 651	30 386 700
6.3	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
6.3.1	Investeringer som holdes til forfall		-	-
6.3.2	Utlån og fordringer	22	388 592 070	350 178 272
	Sum finansielle eiendeler til amortisert kost		388 592 070	350 178 272
6.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
6.4.1	Aksjer og andeler	23.25.26	1 960 549 946	2 019 107 719
6.4.2	Rentebærende papirer	24	1 549 982 197	1 530 677 856
6.4.5	Andre finansielle eiendeler	27	49 630 197	19 034 266
	Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		3 560 162 340	3 568 819 841
	SUM EIENDELER Kollektivporteføljen		4 123 007 594	4 072 073 338
	SUM EIENDELER		4 768 557 312	4 719 345 769

Skanska Norge konsernpensjonskasse

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER

	Note	31.12.2018	31.12.2017
10.0 Innskutt egenkapital		59 035 225	59 035 225
11.0 Opptjent egenkapital			
11.1.2 Fond for urealiserte gevinster	16,17,18	128 680 686	135 893 982
11.1.3 Risikoutjevningfond		5 907 386	5 693 797
11.2 Annen opptjent egenkapital		411 790 457	396 784 370
Årets resultat overf. Annen opptjent EK			
Sum opptjent egenkapital		546 378 529	538 372 149
12.0 Ansvarlig lånekapital			
12.1 Evigvarende ansvarlig lånekapital	30	5 634 000	5 634 000
12.2 Ansvarlig lånekapital		-	-
Sum ansvarlig lånekapital		5 634 000	5 634 000
13.0 Forsikringsforpliktelses - kontraktsfastsatte forpliktelser			
13.1 Premiereserve	7,8	3 229 024 944	3 009 920 854
13.2 Tilleggsavsetninger	8	78 479 509	71 661 506
13.3 Kursreguleringsfond	16,17,23,24	680 392 600	816 720 280
13.5 Premiefond/Innskuddsfond	8,9	84 849 637	68 805 572
13.6 Pensjonistenes overskuddsfond	8	12 996 067	12 013 706
Sum forsikringsforpliktelser - kontraktfaste		4 085 742 759	3 979 121 920
15.0 Avsetninger for forpliktelser			
15.1 Pensjonsforpliktelser		-	-
15.2.1 Forpliktelser ved periodeskatt	15	13 025 379	502 000
15.2.2 Forpliktelser ved utsatt skatt	15	20 883 925	25 069 134
15.3 Andre avsetninger for forpliktelser		-	-
Sum avsetning for forpliktelser		33 909 304	25 571 134
16.0 Forpliktelser			
16.2 Andre forpliktelser		-	-
Sum forpliktelser		-	-
17.0 Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
17.1 Andre påløpte kostnader og motatte, ikke opptj. inntekter		1 696 283	156 173
17.2 Skyldig skattetrekk		2 424 215	2 599 957
17.3 Annen gjeld		33 736 997	108 855 210
Sum påløpne kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		37 857 495	111 611 340
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		4 768 557 312	4 719 345 768
18.0 Forpliktelseer utenfor balansen		-	-

Oslo, 21. mars 2019

Jon Erling Bjørgan
Styreleder

Linda Kayser
Nestleder

Jan Åhlander
Styremedlem

Berit Mørck
Styremedlem

Frank Heine Jensen
Styremedlem

Mona Hegge
Styremedlem

Finn Erik Bjerke
Daglig leder

Endringer i egenkapitalen

	Innskutt kjerne- kapital	Fond for urealiserte gevinster	Risikoutjevnin gsfond	Annen opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2017	59 035 225	89 910 888	5 515 566	396 542 996	551 004 675
Totalresultat		45 983 094	178 231	30 241 373	76 402 698
Transaksjoner med sponsorselskaper:					-
Kapitalinnskudd	-				-
Avsatt utbytte				(30 000 000)	(30 000 000)
Sum transaksjoner med sponsorselskaper	-			-	-
Egenkapital 31.12.2017	59 035 225	135 893 982	5 693 797	396 784 369	597 407 373
Totalresultat		-7 213 296	213 589	45 006 086	38 006 379
Transaksjoner med sponsorselskaper:					-
Kapitalinnskudd	-				-
Avsatt utbytte					-
Sum transaksjoner med sponsorselskaper	-			(30 000 000)	(30 000 000)
Egenkapital 31.12.2018	59 035 225	128 680 686	5 907 386	411 790 457	605 413 752

Kontantstrømoppstilling per 31.12.2018

Beløp i 1000

Likvider tilført/brukt på virksomheten	2018	2017
Resultat før skattekostnad	46 840	67 947
Årets betalte skatt	-495	-423
Premier overført fra premiefond	-32 357	-95 693
Netto realiserte gevinst/tap	-47 938	-39 045
Endring kursreguleringsfond	-136 328	250 508
Verdiendringer	117 211	-326 033
Endring forsikringstekniske avsetninger	286 938	353 602
Endring i tidsavregninger og andre kortsiktige poster	-70 259	57 839
Netto likviditetsendring fra virksomheten	163 613	268 702
 Likvider tilført/brukt på investeringer		
Netto investering i finansielle eiendeler	-112 904	-237 894
Netto likviditetsendring fra investeringer	-112 904	-237 894
 Likvider tilført/brukt på finansiering		
Endring innskutt egenkapital		
Ansvarlig lån	-	-
Utbetalt utbytte	-30 000	-30 000
Netto likvider tilført/brukt på finansiering	-30 000	-30 000
 Likviditetsbeholdning		
Netto likviditetsendring fra virksomheten	163 613	268 702
Netto likviditetsendring fra investeringer	-112 904	-237 894
Netto likvider fra finansiering	-30 000	-30 000
Netto endring i likvider gjennom året	20 709	808
Likviditetsbeholdning 01.01.	22 970	22 162
Likviditetsbeholdning 31.12	43 679	22 970

REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet er satt opp i henhold til forskrift av 20. desember, 2011 om årsregnskap for pensjonsforetak.

Finansielle eiendeler klassifiseres i en av de følgende kategorier:

- til virkelig verdi over resultatet
- tilgjengelig for salg
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- derivater

Finansielle instrumenter i kategori *Øremerket til virkelig verdi over resultat*

IAS 39.9b åpner for regnskapsføring av en finansiell eiendel til virkelig verdi over resultatet dersom den finansielle eiendel, når den førstegang innregnes, øremerkes av foretaket til virkelig verdi over resultatet.

I forbindelse med implementering av endringene i årsregnskaps-forskriften har pensjonskassen vurdert anvendbarheten av virkelig verdi opsjonen. Pensjonskassen ønsker å vurdere alle finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet i samsvar med virkelig verdi opsjonen dersom det ikke ved innregning er besluttet noe annet. IAS 39.9b angir vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen. Det sentrale grunnlag for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er at en gruppe finansielle eiendeler, finansielle forpliktelser eller begge deler forvaltes på grunnlag av virkelig verdi og at inntjeningen vurderes etter samme prinsipp. Dette må også være i samsvar med en dokumentert kapitalforvaltningsstrategi og at informasjon internt og mellom nøkkelpersoner gis på dette grunnlag.

Pensjonskassen har utarbeidet en kapitalforvaltningsstrategi i samsvar med kravene i kapitalforvaltningsforskriften. Porteføljen av verdipapirer forvaltes i samsvar med denne strategien og rapportering til styret og daglig leder skjer til virkelig verdi. I regnskapsføringen av finansielle eiendeler er det dermed lagt til grunn at vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er tilstede.

Investeringen i aksjer er investering i tilknyttet selskap, som vurderes til virkelig verdi iht. IFRS 39. For definering av kategori som skal anvendes, finner vi det mest nærliggende å benytte *øremerket til virkelig verdi*. Plasseringene i infrastruktur forventes å gi en risikojustert avkastning over 20 -30 år.

Investeringer som holdes til forfall

Finansielle eiendeler med faste eller definerbare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato, hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer *holdt til forfall*. Eiendeler i kategori *Holdt til forfall* måles til amortisert kost etter effektiv rente-metode.

Nedskrivning gjennomføres dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Utlån og fordringer

Finansielle eiendeler med faste eller definerbare kontantstrømmer som ikke er notert i et aktivt marked, er klassifisert som utlån og fordringer. Finansielle eiendeler klassifisert som lån og fordringer skal etter førstegangsinregning måles til amortisert kost ved hjelp av en effektiv rente-metode.

Nedskrivning gjennomføres dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler klassifiseres som *tilgjengelig for salg* dersom de ikke er klassifisert som a) utlån og fordringer, b) investeringer som holdes til forfall, eller c) finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.

Utgangspunktet etter IAS 39.55b) er at finansielle eiendeler tilgjengelig for salg verdimåles til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes direkte i egenkapitalen bortsett fra tap ved verdifall, jf. IAS 39.67-70. Etter årsregnskaps-forskriften skal verdiendringene resultatføres under andre resultatkomponenter.

Nedskrivning gjennomføres dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Aksjer i datterselskap og utelatelse av datterselskap fra konsolidering

Aksjer i datterselskap er innarbeidet etter egenkapitalmetoden. Pensjonskassen overtok datterselskapet Prost Stabells vei 16-20 AS i desember 2017 og utgjør sammen med datterselskapet et konsern. Pensjonskassen har valgt å ikke utarbeide konsernregnskap da dette ikke gir annen informasjon og ikke har betydning for bedømmelse av stilling og resultat, i samsvar med regnskapslovens § 3-8, 2. ledd. Det er ingen resultatposter knyttet til datterselskapet for 2018.

Finansielle derivater og valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta bokføres til valutakursen på transaksjonstidspunktet.

Kontanter og finansielle omløpsmidler omregnes til norske kroner med balansedagens valutakurs.

For å redusere valutarisikoen benytter pensjonskassen rullerende valutaterminkontrakter basert på estimater av den til enhver tid underliggende valutaeksponering i finansielle omløpsmidler. Mandatet for sikringsforretningene gir 80% +/- 10% sikring innenfor hovedvalutaene USD, EUR, JPY og GBP.

Terminkontrakter (derivater) inngår i kategori *holdt for omsetning* og måles til virkelig verdi over resultat.

Virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse kan gjøres opp til i en transaksjon gjennomført på armlengdes avstand mellom velinformerte, villige parter. Alle finansielle instrumenter måles til virkelig verdi ved førstegangsinnregning. Normalt vil virkelig verdi av et finansielt instrument ved førstegangsinnregning være 16-20 AS transaksjonsprisen. Det beste beviset på virkelig verdi i et aktivt marked er kvoterte priser. I etterfølgende perioder vil den virkelige verdien av finansielle instrumenter måles til virkelig verdi basert på noterte priser i aktive markeder som er basert på kjøpspriser for eiendeler og salgspriser for utstedte forpliktelser.

Når priser i et aktivt marked ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved benyttelse av verdsettelsesmetoder med referanse til observerbare markedsdata. Disse inkluderer sammenligning med lignende instrumenter hvor observerbare markedspriser eksisterer, nylig utførte markedstransaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og villige parter, diskonterte kontantstrømanalyser, opsjonspringsmodeller og andre verdsettelsesteknikker som normalt brukes av markedsdeltakere.

Amortisert kost

Etter førstegangs innregning måles investeringer som holdes til forfall, lån og fordringer, samt finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi, til amortisert kost basert på effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Alle honorarer og punkter betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten, transaksjonsutgifter og alle andre betalinger eller rabatter som kan henføres til transaksjonen, inngår som en integrert del ved fastsettelsen av den effektive renten.

Forsikringstekniske avsetninger

De forsikringstekniske avsetningene består av premiereserve, tilleggsavsetninger, risikoutjevningfond, premiefond og pensjonistenes overskuddsfond.

Premiereserve

Premiereserve er kontantverdien (diskontert med grunnlagsrente) av de totale pensjonsforpliktelser med fradrag av kontantverdien av fremtidige premier.

Tilleggsavsetninger

For å sikre soliditeten er det anledning til å foreta tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetninger kan benyttes til å dekke renteunderskudd i forhold til garantert avkastning, men kan ikke dekke negativ avkastning.

Premiefond

Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier i henhold til skatteloven. I tillegg inneholder fondet overskuddsmidler som er tilført ordningen.

Pensjonistenes overskuddsfond

Fondet består av årets overskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling. Det skal benyttes som engangspremie til å øke ytelsene til pensjonistene.

Risikoutjevningfond

Dersom risikoresultatet er positivt, kan inntil 50 % av dette avsettes til risikoutjevningfondet. Dette fondet kan i senere år benyttes til dekning av negativt risikoresultat. Risikoutjevningfondet klassifiseres under selskapsporteføljen.

Kollektiv og selskapsportefølje

Pensjonskassen har fordelt sin balanse fra og med 01.01.2008 i en kunde-portefølje og en selskaps-portefølje, etter forholdsmessig fordeling av egenkapital og forsikringstekniske avsetninger. Porteføljene er fysisk fordelt.

Inntekter og kostnader

Brutto inntektsføres premier med de beløp som forfaller i året. Periodisering av opptjent premie ivaretas ved avsetning til premiereserve i forsikringsfondet. Inntekter og kostnader knyttet til finansielle eiendeler inneholder både realiserte poster og urealiserte verdiendringer. Netto inntekter fra investeringer fordeles mellom teknisk og ikke-teknisk resultat avhengig av tilhørighet til hhv kollektivporteføljen og selskapsporteføljen. Endringer i urealiserte verdier knyttet til omløpsmidler i kollektivporteføljen avsettes til kursreguleringsfond.

Skatt

Skattekostnadene i resultatregnskapet består av alminnelig inntektsskatt og formueskatt.

Skattekostnad knyttet til alminnelig inntektsskatt består av betalbar skatt og årets endring i balanseført utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes som 23 % av årets skattemessige resultat. Utsatt skatt/skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig verdi og skattemessig verdi, samt skattevirkninger av underskudd til fremføring og fremførbare godtgjørelse. Utsatt skattefordel balanseføres dersom fremtidig skattepliktig inntekt sannsynliggjør en utnyttelse. Verdiene av utsatt skattefordel er ikke regnskapsført.

Pensjonskasser er ikke omfattet av unntak for formuesskatt i henhold til sktl § 2-36. Formueskatt beregnes skattemessig netto formue fastsatt i henhold til skatteloven kapittel 4. Skattesats for formueskatt er 0,15 %.

Skanska Norge Konsernpensjonskasse

Noter til regnskap per 31.12.2018

TEKNISK REGNSKAP

Note	2018	2017
1. Premieinntekter		
Premieinntekter ytelsesordning	269 885 087	265 748 963
Premieinntekter innskuddsordning	132 948	181 218
Sum premieinntekter	270 018 035	265 930 181
2. Reassuranse		
Pensjonskassen har inngått avtale om katastrofereassuranse. Reassurandør er ArchRe, med Financial Strenght Rating "A+". Pensjonskassens egenandel er 5 mill kr og reassurandørens ansvar er begrenset til 150 mill kr pr. skadetilfelle.		
3. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	2018	2017
Amortisering renter utlån OPS-selskapet Orkdalsveien AS	804 699	869 586
Utbytte Orkdalsveien AS	1 996 330	-1 941
Verdiendring Orkdalsveien AS	-245 538	-343 397
Amortisering renter lån Ops-selskapet Tieyhtiö Ykköstie OY	1 282 805	1 295 685
Utbytte Tieyhtiö Ykköstie OY	2 024 627	-119 444
Verdiendring Tieyhtiö Ykköstie OY	-446 134	33 970
Amortisering renter utlån OPS-selskapet TAM (Nordic) Ltd.	1 797 640	1 476 148
Utbytte TAM (Nordic) Ltd.	-	-
Verdiendring TAM (Nordic) Ltd.	950 690	76 966
Renter Prost Stabelsvei AS	2 723 288	0
Sum inntekter OPS-selskap	10 888 407	3 287 573
4. Renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	2018	2017
Renter bankkonti	152 606	114 541
Renter obligasjonsfond	14 153 438	21 643 370
Renter obligasjonersportefølje	4 453 120	4 618 481
Renter obligasjoner Hold til forfall/Utlån og fordringer ved NIM	5 016 562	7 130 219
Renter obligasjoner Hold til forfall/Utlån og fordringer Pareto	8 817 977	3 299 604
Utbytte aksjer/aksjefond	-	-
Inntekter K/S selskap	5 674 182	3 099 459
Andre inntekter	15 423 789	12 124 186
Sum renteinntekter og utbytte	53 691 674	52 029 859
Realisert gevinster på finansielle eiendeler		
Realiserte gevinster aksjefond	52 471 949	30 999 540
Realiserte gevinster obligasjoner og obligasjonsfond	-604 371	9 050 605
Realisert gevinst valutasikring	-5 632 424	2 195 587
Sum realisert gevinster på finansielle eiendeler	46 235 154	42 245 731
5. Verdiendring på investeringer	2018	2017
Endring urealisert gev./tap	-136 327 681	250 507 982
Endring kursreguleringsfond	-136 327 681	250 507 982

	2018	2017
6. Utbetalte pensjoner		
Utbetalte pensjoner	-89 856 111	-84 902 282
Renter	-30 310	-31 749
Sum utbetalte pensjoner	-89 886 420	-84 934 031
Premiefritak uføre	-6 416 011	-
Sum pensjoner	-96 302 431	-84 934 031
Utløsningsbeløp		337 246
Tilleggsreserve overført ved fratredelse		-
Godskr. premiereserve til premiefond v/ fratredelse		-578 898
Overført til andre forsikringsselskaper/kasser	-1 292 644	-6 035 490
SUM	-1 292 644	-6 277 142
Sum pensjonskostnader	-97 595 076	-91 211 173

Beskrivelse av pensjonsordningen

Pensjonskassen omfatter følgende foretak:

Skanska Norge AS, Utleiecompagniet AS, Acusto AS, Skanska Eiendomsutvikling AS, Skanska Industrial Solutions AS, Skanska Husfabrikken AS, Entreprenørservice AS, Skanska CDN AS og Vassbakk & Stol AS.

Ytelsesordningen ble lukket 1. august 2017. Fra samme dato innførte foretakene innskuddspensjon for alle nyansatte.

Totalt antall medlemmer og fratradte med fripoliser pr 31.12.2018:

Total	Fratradte med fripoliser	Aktive	Fleksible pensj.	Uføre-pensjonister	Alders-pensjonister	Ektefelle- og samboer-pensjonister	Barne-pensjonister
5 758	1 480	2 514	290	279	884	285	26

Type pensjonsordning

Pensjonsordningen er ytelsesbasert etter lov om foretakspensjon. Ordningen ble opprettet 1. januar 1995.

Fra 01.01.2011 er pensjonsalderen i Skanskakonsernet hevet til 70 år. I denne forbindelse ble det etablert en innskuddsbasert pensjonsordning for aktive medlemmer som har full opptjening i ytelsesordning, og som fortsatt har stilling i et av medlemsforetakene. Fra 01.01.2014 har pensjonskassen utstedt fripoliser til fratradte medlemmer på egen balanse.

Arbeidstakernes tilskudd til pensjonsordning

Arbeidstakerne innbetaler hvert år et medlemsinnkudd som utgjør 0,5 prosent av pensjonsgrunnlaget, dog høyst 50 prosent av den årlige premie - fratrukket omkostningstillegg - som skal betales av arbeidsgiver.

Beskrivelse av pensjonsytelsene

Aktive medlemmer under opptjening er, med noen få unntak, omfattet av samme pensjonsplan.

Opptjeningsalderen er 67 år. Det kreves minst 30 års tjenestetid, regnet fra ansettelsen, for rett til uavkortete pensjoner.

Hovedplan Ytelsesordning

- Uavkortet årlig alderspensjon utgjør differansen mellom leddene 1 og 2 der:
 - 60 prosent av pensjonsgrunnlaget
 - antatt folketrygd regnet med 3/4 G i grunnpensjon
- Uavkortet årlig ektefelle-/samboerpensjon utgjør 55 prosent av den alderspensjon medlemmet hadde rett til eller ville ha rett til ved fortsatt tjeneste til opptjeningsalder med uendret pensjonsgrunnlag.
- Uavkortet barnepensjon for yngste barn utgjør 50 prosent av alderspensjonen. For hvert av de øvrige barn utgjør uavkortet barnepensjon halvparten av pensjonen for yngste barn.
- Fra 1. januar 2017 er ny opptjeningsmodell for uførepensjon innført.
For lønn opp til 12 G utbetaler pensjonskassen: 0,25 G (maks. 6 prosent av lønn) pluss 1 prosent av lønn.
For lønn mellom 6 og 12 G utbetales i tillegg 56 prosent av lønn. For barn under 18 år utbetales barnetillegg med 2 prosent av lønn opp til 6 G pr. barn, dog maksimert til 12 prosent av lønn opp til 6 G.

Hovedplan Innskuddsordning

De årlige innkudd utgjør 2 prosent av medlemmets lønn mellom 1 og 12 G. Midlene gis samme avkastning som kollektivporteføjen, men med en årlig minsteavkastning på 0 prosent.

Sensitivitet med hensyn til uføre- og dødelighetsgrunnlaget

<i>Beløp i mill.</i>	Endringer på intensiteter	Effekt på premiereserven
Dødelighet (langt liv)	Reduksjon 10 prosent alle år	88,4 mill.
Uførhet	Økning 25 prosent første år, 15 prosent øvrige år	14,2 mill.

Tabellen viser behov for oppreservering av premiereserven dersom dødsintensitetene for langt liv hadde blitt redusert til 90 prosent av dagens nivå, og dersom uføreintensitetene hadde blitt økt med 25 prosent for første året og deretter 15 prosent for etterfølgende år.

7. Til/fra premiereserve brutto

Premiereserven er pensjonskassens avsetning for å møte de beregnede og forventede forpliktelsene pensjonskassen har i henhold til de inngåtte forsikringsavtaler.

Premiereserven er avsatt på dødelighetsgrunnlaget K2013 og Skanskas eget uføregrunnlag.

Gjennomsnittlig grunnlagsrente (garantert avkastning) er 2,81 prosent per 31.12.2018.

	2018	2017	2016	2015	2014
Premiereserve aktive	1 351 834 645	1 258 224 111	1 323 097 022	1 236 821 467	1 150 080 881
Premiereserve pensjonister	1 250 839 033	1 185 839 132	1 262 040 996	1 104 917 107	1 020 828 615
- Alderspensjon	702 484 640	650 825 934	605 343 363	522 405 152	471 633 746
- Fleksible pensjonister	220 275 137	218 842 765	190 420 415	162 798 244	148 038 437
- Ektefellepensjon	112 768 478	106 499 902	106 017 464	101 047 294	97 485 637
- Samboerspensjon	4 926 553	4 366 770	3 828 082	3 762 825	3 583 506
- Barnpensjon	2 091 885	2 760 774	3 480 312	4 114 055	4 838 129
- Uførespensjon	208 292 339	202 542 988	352 951 360	310 789 537	295 249 160
Sum premiereserve ytelse	2 602 673 678	2 444 063 243	2 585 138 018	2 341 738 574	2 170 909 496
Pensjonskapital innskudd	316 917	303 898	148 845	269 937	272 516
Premiereserve fripoliser	619 143 319	560 120 667	199 889 122	137 275 913	58 625 197
IBNS	6 891 029	5 433 046	-	-	-
Sum avsetninger	3 229 024 944	3 009 920 854	2 785 175 985	2 479 284 424	2 229 807 209

8. Endring i forsikringsforpliktelsene

	Premiereserve / Pensjonskapital	Tilleggs- avsetning	Kursregu- leringsfond	Premiefond / Innskuddsfond	Pensjonistenes overskudds- og reguleringsfond	Totalt
1. Inngående balanse	3 009 920 854	71 661 506	816 720 280	68 805 574	12 013 707	3 979 121 919
2. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser						
2.1 Netto resultatf. avsetn.	207 572 613	6 818 003	-136 327 681	1 380 026	119 808	79 562 769
2.2 Overskudd på avkastn.res.	4 594 097			11 345 101	9 483 652	25 422 850
2.3 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	6 937 380			2 818 546	3 512 416	13 268 342
Sum res.førte endringer	219 104 090	6 818 003	-136 327 681	15 543 673	13 115 875	118 253 961
3. Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser						
3.1 Overføringer mellom fond				500 391	-12 133 514	-11 633 123
3.2 Overføringer til/fra pensjonsforetaket						0
Sum ikke resultatførte endringer	0	0	0	500 391	-12 133 514	-11 633 123
4. Utgående balanse	3 229 024 944	78 479 509	680 392 600	84 849 637	12 996 067	4 085 742 759

9. Endring i premiefond / innskuddsfond

Premiefondet kan brukes til dekning av premier og til regulering av pensjoner under utbetaling.

Innskuddsfondet kan brukes til dekning av innskudd. Fondet har verdi null per utløpet av 2018.

Nedenfor følger en spesifikkasjon av utviklingen i premiefondet de siste 5 år:

	2018	2017	2016	2015	2014
Inngående balanse 01.01	68 805 572	122 440 278	183 554 443	179 958 220	129 862 044
Garantert rente på premiefond	1 380 026	192 505	1 030 352	1 309 388	60 945
Frigjort premiereserve for fratradte	2 481 515	578 898	350 021		-159 339
Innbetalt til premiefond	0	0	0	0	0
Overført til premiefond	130 663	0	1 575 893	1 581 644	1 465 042
Tilført fra årets resultat	14 163 647	17 738 175	17 275 490	4 079 605	97 632 105
Annen tilordning av overskudd	-	0			10 078 851
Uttak fra fond	-2 111 787	-72 144 284	-81 345 921	-3 374 414	-58 981 428
Utgående balanse 31.12	84 849 637	68 805 572	122 440 278	183 554 443	179 958 220

Premiefondets størrelse i forhold til årlig premie

	0,31	0,26	0,45	0,65	0,70
--	------	------	------	------	------

Rentegaranti		
Garanterte renter på premiefondet (2 prosent pa)		1 380 026
Garanterte renter på pensjonistenes overskudds- og reguleringsfond (2 prosent pa)		119 808
Sum garanterte renter på premiefond og pensjonistenes overskudds- og reguleringsfond		1 499 834
Pensjonistenes overskudds- og reguleringsfond		
Inngående balanse 01.01.	12 013 705	
Renter	119 808	
Overført til dekning av premie	-12 133 513	
Tilført fra årets resultat	12 996 067	
Annen tilordning av resultat	-	
Utgående balanse 31.12.	12 996 067	
Regulering av fripoliser		
Årets resultat tilført fripolisene	11 316 240	
10. Disponering av avkastnings- og risikoresultatet	2018	2017
Avkastningsresultat tilordnet		
Premiefond	11 345 101	14 229 453
Pensjonistenes overskuddsfond	9 451 715	6 446 819
Reguleringsfond for uførepensjon	4 594 097	3 577 188
Premiereserve	31 936	-
Sum avkastningsresultat tilordnet forsikringskontraktene	25 422 850	24 253 460
Risikoutjevningssfond	213 589	178 231
Egenkapital	1 094 685	894 297
Sum renteresultat	1 308 274	1 072 528
Risikoresultat tilordnet		
Premiefond	2 818 546	3 508 722
Pensjonistenes overskuddsfond	3 512 416	5 566 887
Premiereserve	6 937 380	2 640 664
Sum risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	13 268 342	11 716 273
Risikoutjevningssfond	0	0
Egenkapital	581 245	0
Sum risikoresultat tilordnet egenkapitalen	581 245	-
11. Forsikr.relaterte adm.kostn.	2018	2017
Ordinær revisjon	273 750	217 500
Honorar revisor		-
Administrasjonshonorar	4 400 558	4 079 770
Aktuarkostnader	2 647 924	2 541 327
Diverse kostnader	6 063 313	1 030 755
Sum honorarer	13 385 545	7 869 353

IKKE TEKNISK REGNSKAP

12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	2018	2017
Amortisering renter utlån Orkdalsveien AS	2 361 165	2 551 556
Utbytte Orkdalsveien AS	5 857 670	-4 059
Verdiendring Orkdalsveien AS	-720 462	-1 007 603
Amortisering renter utlån Tieyhtiö Ykköstie OY	2 682 344	2 709 277
Utbytte Tieyhtiö Ykköstie OY	4 233 493	-249 756
Verdiendring Tieyhtiö Ykköstie OY	-932 866	71 030
Amortisering renter utlån TAM (Nordic) Ltd.	12 030 360	9 878 840
Utbytte TAM (Nordic) Ltd.	-	-
Verdiendring TAM (Nordic) Ltd.	6 362 310	515 082
Sum inntekter OPS-selskap	31 874 014	14 464 367
Renteinntekter bankkonti	4 474	36 818
Renterinntekter obligasjonsfond	517 355	582 312
Diverse inntekter	1 837 612	1 303 406
Utbytte aksjefond	-	-
Inntekter K/S-selskap	-	-63 842
Sum	2 359 441	1 858 694
13. Realisert gevinst/tap	2018	2017
Realisert gevinst aksje-/obligasjonsfond	-	-
Realisert gevinst/tap valutasikring	3 424 608	-3 201 023
Realisert gevinst/tap K/S selskap	-1 721 448	-
Sum realisert gevinst/tap	1 703 160	-3 201 023
14. Verdiendringer på investeringer		
Endring urealisert verdi	-7 213 296	45 983 093
Sum verdiendringer på investeringer	-7 213 296	45 983 093
15. Skatteberegning	2018	2017
Resultat før skattekostnad	46 846 549	67 814 582
Justering for formueskatt	-6 779	132 870
Permanente forskjeller	1 250 858	-310 678 475
Endring midlertidige forskjeller	-	711 499
Overført til/fra RUF	-	-178 231
Fremførbart underskudd	-	-242 197 755
Årets skattegrunnlg	54 410 491	-
23% betalbar skatt	12 514 413	-
+ Formueskatt	510 966	502 000
=Betalbar skatt	13 025 379	502 000
Midlertidige forskjeller		
Finansielle instrumenter	814 311 856	816 720 280
-Fremførbart underskudd	-705 358 722	-707 724 040
Teknisk resultat	19 338 455	-
Sum	128 291 589	108 996 240
80% av grunnlaget justert for valutaregulering	94 926 931	-
22% utsatt skatt	20 883 925	25 069 135
Utsatt skatt	20 883 925	25 069 135
Skattekostnad		
Endring utsatt skatt	-4 185 210	-9 090 116
Betalbar skatt	13 025 379	502 000
For lite avsatt tidligere	-6 779	132 870
Sum skattekostnad	8 833 390	-8 455 246

BALANSE SELSKAPSPORTEFØLJEN

Investeringer

16. Aksjer

Aksjer 25% andel i OPS-selskapet Tieyhtiö Ykköstie OY med forretningsadresse Salmisaarenaukio 2, 00180 Helsinki.

Stemmeandelen er 25%.

Andelene er fordelt med 67,65% i selskapsporteføljen og 32,35% i kollektivporteføljen.

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	26 083 041	12 474 838	38 557 879
Verdiregulering	3 735 604	1 786 517	5 522 121
Valutaregulering	10 268 698	4 910 905	15 179 603
Balanseført verdi aksjer	40 087 343	19 172 260	59 259 603

Aksjer 50% andel i OPS-selskapet Orkdalsvegen AS, med forretningsadresse Bårdshaug vest, 7300 Orkanger.

Stemmeandelen er 50%. Andelene er fordelt med 74,58% i selskapsporteføljen og 25,42% i kollektivporteføljen.

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	62 559 646	18 322 092	80 881 739
Verdiregulering	-14 129 405	-1 816 334	-15 945 739
Balanseført verdi aksjer	48 430 241	16 505 759	64 936 000

Aksjer 50% andel i OPS-selskapet TAM (Nordic) Ltd, med forretningsadresse i London.

Stemmeandelen er 50%. Andelene er fordelt med 87% i selskapsporteføljen og 13% i kollektivporteføljen.

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Kostpris	103 120 189	15 408 763	118 528 952
Verdiregulering	13 659 042	2 041 006	15 700 048
Valutaregulering	-16 876 395	-2 521 760	-19 398 155
Balanseført verdi aksjer	99 902 836	14 928 009	114 830 845

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Aksjer 50% andel i Hedmarksvegen AS			
Kostpris	-	23 192 955	23 192 955

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Aksjer 100% andel i Prost Stabelsvei 16-20 AS			
Kostpris	-	19 541 554	19 541 554

	Selsk.portef.	Koll.portef.	Sum
Sum aksjer i datter og tilknyttede selskaper	188 420 420	93 340 536	281 760 957

17. Utlån og fordringer

	Lån	Avdrag	Renter	Amortisert	Valutareg.	Balanseverdi
Andel i selskapsporteføljen:						
Lån Orkdalsvegen AS (74,6%)	42 201 226	-18 736 227	-28 654 003	27 491 057		22 302 053
Lån T. Ykköstie OY (67,6%)	29 598 519	-14 580 870	-17 473 214	17 223 508	5 085 894	19 853 837
Lån (TAM Nordic) Ltd (87%)	90 514 856		-17 049 489	15 052 783	-12 792 234	75 725 916
Sum	162 314 601	-33 317 096	-46 127 217	44 714 565	-7 706 340	117 881 806
Andel i kollektivporteføljen:						
Lån Orkdalsvegen AS (25,4%)	11 491 274	-4 074 273	-5 548 480	5 732 426		7 600 947
Lån T. Ykköstie OY (32,4%)	13 127 938	-6 752 235	-7 547 644	8 235 998	2 432 280	9 496 337
Lån TAM (Nordic) Ltd.	13 525 209		-2 547 625	2 249 266	-1 911 483	11 315 367
Lån Prost Stabelsvei 16-20 AS (100%)	52 500 000					52 500 000
Sum	90 644 422	-10 826 509	-15 643 749	16 217 691	520 797	80 912 651

Kategori Øremerket til virkelig verdi over resultat

Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi

18. Aksjefond

	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert
Storebrand Aksje Innland	667,5	14 592 891	32 699 180	18 106 289
Nordea Stabile Aksjer Global	27 899,1	28 633 720	67 743 580	39 109 860
Odin Eiendom	479 944,9	10 763 891	68 704 126	57 940 230
KLP Aksje Norge Indeks	6 613,6	10 086 421	16 338 933	6 252 512
KLP Aksje Norge Indeks IV	22 591,0	35 495 451	44 213 069	8 717 618
Artic Norwegian Equities	21 838,7	23 400 000	40 192 687	16 792 687
Sum aksjefond		122 972 374	269 891 575	146 919 196
Urealisert valutasisikring			-3 929 292	-3 929 292
Sum			265 962 283	142 989 904

Obligasjonsfond

Storebrand Likviditet	36 852 023	36 856 842	4 819
-----------------------	------------	------------	-------

20. Andre finansielle eiendeler

Bankbeholdninger	16 131 950
------------------	------------

21. Fordringer

Renter lån til TAM (nordic) Ltd	16 743 709
Nordea Private Equity II - bokført fordring	3 552 707
Sum	20 296 416

BALANSE KUNDEPORTEFØLJEN

22. Obligasjoner Lån og fordringer v/NIM	Nominell verdi	Bokført verdi	Markedsverdi	Renter	
Sum	124 000 000	127 037 190	127 037 190	1 824 614	
Sum inklusive opptjente renter		128 861 804			
Pareto	255 050 175	251 351 018	251 351 018	8 379 248	
Sum inklusive opptjente renter		259 730 266			
Sum obligasjoner		388 592 070			
Kategori Øremerket til virkelig verdi over resultatet					
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi					
23. Aksjefond	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert	
Odin Eiendom A	415 478	21 506 823	59 475 719	37 968 896	
Nordea Stabile Aksjer Global	74 983	93 000 000	182 071 594	89 071 594	
Fondsfinans Spar	13 380	70 866 344	139 344 543	68 478 199	
Artic Norwegian Equities	71 443	87 600 000	131 485 380	43 885 380	
KLP Aksjglobal Indeks II	102 936	137 761 388	224 958 308	87 196 920	
KLP Aksje Global Indeks	75 155	127 166 732	185 670 046	58 503 314	
KLP Aksjglobal Indeks III	41 691	75 865 106	90 095 469	14 230 363	
Pareto Aksje Norge	17 691	57 623 680	133 638 179	76 014 499	
Nordea 1, SICAV Stavle Emerging	47 210	25 046 928	28 834 607	3 787 679	
Sands Capital Global	445 545	66 536 100	105 371 719	38 835 619	
Veritas Global Focus	760 762	91 133 580	199 552 260	108 418 680	
Coronation Globale Opportunities	312 719	21 669 436	27 016 294	5 346 858	
Harding Loever Globale Equity	5 463 603	70 098 020	86 776 093	16 678 073	
T.Rowe Price Global Value Equity Fund Class I10	615 583	50 000 000	47 548 087	-2 451 913	
Sum aksjefond		995 874 137	1 641 838 298	645 964 161	
Valutasikring			-4 495 802	-4 495 802	
Sum			1 637 342 496	641 468 359	
24. Obligasjonsfond	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert	
Payden Global Bond Fund NOK	1 627 712	195 239 785	219 961 074	24 721 289	
Payden Global Short Bond Fund NOK	2 071 865	219 014 313	221 618 284	2 603 971	
Nordea Global Statsobligasjon	288 766	263 050 876	270 737 836	7 686 960	
Nordea Likviditet Pensjon	207 182	210 144 590	209 079 607	-1 064 983	
KLP Obligasjon Global I	111 549	118 467 952	123 521 030	5 053 078	
PGIM Global Coporate Bond Fund	11 903	119 188 596	128 777 750	9 589 154	
Storebrand Likviditet	2 012	19 852 848	20 141 517	288 669	
Dnb Global Credit Short	166 943	170 380 543	159 714 903	-10 665 640	
Sum obligasjonsfond		1 315 339 503	1 353 552 001	38 212 498	
Obligasjonsportefølje					
DnB	Nominell verdi	Kostpris	Markedsverdi	Ureal. verdi	Renter
Sum	193 000 000	196 336 500	194 138 303	-2 198 196	2 291 893
Sum inklusive opptjente renter			196 430 196		
Sum obligasjoner og obligasjonsfond		1 511 676 003	1 549 982 197	36 014 302	2 291 893
25. Andeler i K/S	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert verdi	
Storebrand Eiendom K/S	57 185 276	60 808 976	72 787 385	11 978 409	
26. Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS	373,6789	226 988 119	247 916 029	20 927 909	
Aberdeen Eiendomsfond Norge I AS	3 774 534	2 283 127	2 504 036	220 909	
Sum		229 271 246	250 420 065	21 148 819	
Pensjonskassen anvender modellen med virkelig verdi for måling av investeringseiendom. Verdi av eiendommen er fastsatt til gjennomsnittet av verddivurderinger fra tre eksterne (uavhengige) verddivurderere.					
27. Andre finansielle eiendeler					
Bankbeholdning			27 547 520		
Diverse fordringer			22 082 677		
Sum andre finansielle eiendeler			49 630 197		

28. Finansiell risiko i pensjonskassens investeringsportefølje

Risiko ved investering i finansielle eiendeler kan sammenfattes i 3 hovedelementer; Markedsrisiko, Likviditetsrisiko og Kredittisiko.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er fellesbetegnelse på risiko for løpende tap / gevinst på finansielle eiendeler som følge av endringer i markedspriser, valutakurser eller rentenivå. Investeringsstrategien vedtatt av pensjonskassens styre beskriver risikobegrensende tiltak i form av aktuelt investeringsunivers, ønsket diversifisering og kvantitative begrensninger. De største bidragene til kortsiktig negative verdiendringer er fall i aksje- og eiendomsverdier, renteøkninger og økt kredittpremie samt styrking av NOK mot utenlandsk valuta på obligasjoner.

Pensjonskassen vurderer markedsrisikoen ved løpende rapportering. Lovpålagte krav til soliditet og kapitaldekning måles, og investeringsporteføljene stressestestet i henhold til de regulatorisk definerte stresstestene I og II. Stresstesten gjøres på totalporteføljen.

Pensjonskassens bufferkapital var ved årsskiftet 1.355 mill. (1.341) som utgjør 29% (28) av totalporteføljen. Dette gir en bufferkapitalutnyttelse på 42 % (43). Et negativt stresstestutfall er beregnet til 573 mill. (578) og utgjør 12,1% (12,3) av totalporteføljen.

Fordeling av finansielle eiendeler	2018	Allokering (virkelig)	Verdifall Stresstest II	Allokering Strategi Totalport.	Forventet avkastning	Risiko Std. Avvik	Kollektivportefølje	Selskapsportefølje
Norske aksjer	679.4	14.2 %	-135.87	14.0 %	6 %	23 %	14 %	14 %
Utenlandske aksjer	1228.7	25.8 %	-245.74	26.0 %	6 %	16 %	26 %	26 %
Eiendom/ Infrastruktur	800.5	16.8 %	-128.26	16.6 %	8 %	30 %	10 %	55 %
Norske obligasjoner / PM	891.5	18.7 %	-7.5	20.4 %	1.5% / 1%	4% / 1.5%	23 %	5 %
Utenlandske obligasjoner	1124.3	23.6 %	-82.1	23.0 %	1.76 %	4.50 %	27 %	0 %
Konter	44.2	0.9 %	0	0.0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Sum totalportefølje	4768.6	100.0 %	-599.47	100 %	3.50 %	7.50 %	100 %	100 %

Hvorav forsikringsrisiko	51,22
Hvorav valutarisiko	35,49
Spreadrisiko	58,23

Risikoprofil i pensjonskassens aksjeportefølje

Pensjonskassens aksjeandel falt noe i løpet av et turbulent år. Aksjeandelen av pensjonskassens forvaltningskapital er 40.4% ved årsslutt, mot 41.6 % ved årets begynnelse.

Aksjeinvesteringer gjøres i norske og globale aksjefond i henhold til fordeling gitt i pensjonskassens investerings-strategi, med mindre kortsiktige markedssyn tilsier noe annet.

Porteføljen er sammensatt med en nøytral risikoprofil, slik at andelen aksjefond med en relativt høyere forventet risiko enn pensjonskassens valgte referanse står i forhold til aksjefond som vurderes å ha lavere risiko.

Porteføljrisiko blir regelmessig vurdert i forbindelse med pensjonskassens løpende rapportering. Eventuelle avvik behandles etter retningslinjer gitt i pensjonskassens kapitalforvaltningsinstruks.

Porteføljen består i det alt vesentlige av aksjefond med gjennomgående god likviditet.

Renteporteføljen er sammensatt for å sikre totalporteføljen mot store bevegelser i underliggende aksjeverdier, og skal derfor lav korrelasjon med aksjeporteføljen.

Valutasikring

Pensjonskassens valutaterminkontrakter behandles som finansielle derivater. Utenlandsk valuta selges på termin for å sikre utenlandske investeringer mot valutakurssvingninger. Kontraktene inngås med norske banker med tilfredsstillende rating, og motpartsrisiko anses som minimal.

Underliggende nominelt beløp kapitaliseres ikke i balansen, men markedsverdien av valutaposisjonene på balansedagen føres som eget element under finansielle eiendeler til virkelig verdi.

Kjøp	Salg	Beløp i solgt valuta (Nominelt beløp)	Markedsverdi verdi NOK 31.12.2018	Realisert gevinst/tap NOK 31.12.2018
NOK	USD	24 500 000	217 901 900	
NOK	EUR	5 600 000	114 817 424	
NOK	GBP	15 600 000	190 136 638	
NOK	JPY	395 000 000	15 399 310	
			538 255 272	
Sum gevinst valutasikring NEF Kapitalforvaltning				-8 425 094
			Kollektivporteføljens andel gevinst	-4 495 802
			Selskapsporteføljens andel gevinst	-3 929 292

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for at pensjonskassen ikke har tilgjengelig likviditet til å møte sine løpende betalingsforpliktelser, eller at salg av finansielle eiendeler tvinges gjennomført til ikke akseptable priser. Brorparten av utbetalingene i pensjonskassen er forutsigbare (pensjoner, skatt), men enkelthendelser som krever større utbetalinger forekommer (fripoliser, valutasikringer). Pensjonskassen har utarbeidet en likviditetsstrategi, og følger løpende opp faktisk likviditet mot budsjett. I tillegg til likviditetsstrategi og løpende oppfølging har pensjonskassen en likviditetsbuffer i kontantbeholdning og pengemarkedsfond som kan realiseres i løpet av kort tid. Brorparten av de finansielle aktiva består dessuten av omsettelige verdipapirer og fondsandeler med daglig likviditet.

Kreditrisiko

Kreditrisiko er risiko for tap som skyldes en motparts manglende evne eller vilje til å gjøre opp en finansiell forpliktelse. Pensjonskassens kreditrisiko styres etter kvantitative begrensninger nedfelt i investeringsstrategi, spredning av motpartsrisiko, samt begrensninger nedfelt i lov og forskrifter.

Renteporteføljen har et betydelig innslag av stat, statsgaranterte papirer, kommune, samt senior pantsikret gjeld i selskaper med god kredittverdighet.

29. Virkelig verdi hierarki

	Priser i aktivt marked Nivå 1	Observerbare markedsdata og uvesentlig kreditspread Nivå 2	Ikke observ. markedsdata og uvesentlig kreditspread Nivå 3	Totalt
Eiendeler				
Andre finansielle eiendeler		83 278 849		83 278 849
Utlån og fordringer				
Oblig., rentefond, sertifikater	200 903 748	1 390 408 843		1 591 312 591
Aksjer og andeler:				
Aksjer				
Aksjefond		1 907 234 071		1 907 234 071
Eiendomsfond			250 420 065	250 420 065
K/S			72 787 385	72 787 385
Private Equity Fond			0	0
Sum finans. instrumenter til virkelig verdi	200 903 748	3 380 921 763	323 207 450	3 905 032 961

30. Ansvarlig lånekapital

Myndighetenes krav om at private pensjonskasser skal ha ansvarlig kapital (garantifond) er ivarettatt. Evigvarende ansvarlig lån er rentefritt.

31. Kapitalavkastning	2018	2017	2016	2015	2014
Kapitalavkastning Kollektivporteføljen					
Kapitalavkastningsrente ¹⁾	2,60 %	4,23 %	3,74 %	2,24 %	11,56 %
Verdijustert kapitalavkastningsrente ²⁾	-0,66 %	10,23 %	7,53 %	3,65 %	9,94 %
Kapitalavkastning Selskapsporteføljen					
Verdijustert kapitalavkastningsrente ²⁾	3,56 %	16,92 %	9,80 %	7,73 %	9,58 %

Kapitalavkastningen er beregnet etter modifisert Dietz' metode.

¹⁾ Kapitalavkastningsrenten er den beregnede avkastningen på pensjonskassens forvaltningskapital eksklusiv kursreguleringsfond, basert på årets nettoinntekter av finansielle eiendeler med unntak av endring i merverdier på finansielle omløpsmidler.

²⁾ Verdijustert kapitalavkastningsrente er den beregnede avkastningen på pensjonskassens forvaltningskapital basert på årets nettoinntekter av finansielle eiendeler inklusiv endringer i merverdi på finansielle omløpsmidler.

Gjennomsnittlig grunnlagsrente (garantert avkastning) er 2,81 % per 31.12.2018.

32. Resultatanalyse	Totalt	Fripolise	Ytelse	Innskudd
Renteresultat	33 730 904	6 881 779	26 837 695	11 430
Risikoresultat	13 849 587	6 937 380	6 912 207	0
Administrasjonsresultat	7 558 467	-591 229	8 177 427	-27 730
Sum	55 138 959	13 227 931	41 927 328	-16 301
Rentegarantipremie	4 100 000		4 100 000	
Fortjenestepremie	5 790 469		5 790 469	
Sum teknisk resultat	65 029 428	13 227 931	51 817 798	-16 301

Sum teknisk resultat er resultat før overføringer til/fra tilleggsavsetninger og overføringer til forsikringskontrakter.

Renteresultatet fremkommer som følge av at årets bokførte finansinntekter avviker fra forutsetningene i premietariffen.

Risikoresultatet fremkommer som følge av at død og uføretilfeller i perioden avviker fra forutsetningene i premietariffen.

Administrasjonsresultatet fremkommer som følge av at faktiske administrasjonskostnader avviker fra forutsetningene i premietariffen.

33. Forholdet til nærstående parter

Alle transaksjoner med nærstående skjer på basis av avtale og basert på prising og betingelser etter armlengdes avstandsprinsippet. Med armlengdes avstandsprinsippet forstås de priser og betingelser som, basert på selskapets størrelse og forhandlingsstyrke, ville kunne oppnås i et eksternt uavhengig marked. Når et marked ikke eksisterer, brukes metoder for å estimere og fordele kostnader, ofte en kost pluss metode.

Selskap	Tilknytning	Kjøp fra	Kortsiktig gjeld
Skanska Norge AS	Sponsorselskap	4 580	
Skanska Norge AS	Salg av eiendom		-

34. Honorarer og godtgjørelser

For daglig ledelse har Skanska Norge AS fakturert inkl. mva. 1 683

Ett styremedlem får et honorar inkl. reisekostnader på 50

Styreleder og styremedlemmer har ingen honorar eller bonus.

For alle ovennevnte stillinger eller verv, er det ingen forpliktelser knyttet til fratredelse eller opphør av verv.

Det er heller ikke gitt lån, forskuddsbetalinger eller sikkerhetsstillelser til noen av de nevnte stillinger/verv.

Det forekommer ikke aksjeverdbaserte godtgjørelser.

35. Solvensmargin	2018	2017	2016	2015	2014
Solvensmargin kapital	518 653	494 604	497 283	580 295	445 144
Solvensmargin krav	125 677	125 218	113 514	110 267	103 774
Solvensmarginprosent	412,7 %	395,0%	438,1%	526,3%	428,95%

Solvensmargin kapitalen fremkommer slik:

Innskutt egenkapital	59 035
Annen opptjent egenkapital	411 790
Evigvarende ansvarlig lånekapital	5 634
50% av tilleggsavsetningene	39 240
50% av risikoutjevningfondet	2 954
Solvensmargin kapital	518 653

Til Styret i Skanska Norge Konsernpensjonskasse

Aktuarens beretning

Under henvisning til det fremlagte årsoppgjør for 2018 bekrefter jeg at *Premiereserve, Tilleggsavsetninger, Premiefond og Pensjonistenes overskuddsfond* (inklusive *Reguleringsfond for Uførepensjon*) som er oppført i balanseregnskapet, er beregnet etter bestemmelsene i forsikringsvirksomhets-, foretakspensjons- og tjenestepensjonsloven. Det samme gjelder avsetning til *Risikoutjevningfond* i balansen og endringer i forsikringsforpliktelser i resultatregnskapet. Disponering av resultatet er foretatt i samsvar med lovens bestemmelser.

Oslo, 21. mars 2019
Eikos AS

Svein Hestnes

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til styret i Skanska Norge Konsernpensjonskasse

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Skanska Norge Konsernpensjonskasse som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, oppstilling av endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av pensjonskassens finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dens resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av pensjonskassen i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i pensjonskassens årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til pensjonskassens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle pensjonskassen eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av pensjonskassens interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om pensjonskassens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at pensjonskassens evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av pensjonskassens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 21. mars 2019
ERNST & YOUNG AS

Knut Aker
statsautorisert revisor